

M.Yu., Shaxina I.Yu. / - Vinnytsya, TOV «Planer». – 2011.

4. **Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy** vid 23 lystopada 2011 r. № 1341 «Pro zatverdzhennya Nacional'noyi ramky kvalifikacij». Arxiv oryhnalu za 2013-08-27.

Байбара Т.В. Роль образовательной информационно-коммуникационной среды в работе учителя-логопеда

В статье раскрывается актуальность проблемы формирования информационно-коммуникационной компетентности и повышения профессионального уровня логопеда в условиях внедрения современных информационно-коммуникационных технологий в общеобразовательные и специальные учебные заведения. Освещается роль информационно-коммуникационной среды в учебно-коррекционном процессе, как эффективного инструментария для оптимизации и развития работы учителя-логопеда. Проведен теоретический анализ научно-педагогических источников, касающихся аспектов внедрения и использования информационно-коммуникационных технологий. Проанализированы концепции специфики работы логопеда, функции, квалификационные требования. Рассмотрены возможности использования информационных средств обучения и создание информационно-коммуникационной среды, как инструмента сетевого взаимодействия всех участников учебного процесса. Определены перспективы дальнейшего исследования по формированию информационно-коммуникационной компетентности учителя-логопеда.

Ключевые слова: современные информационные технологии, информационно-коммуникационная компетентность, информационно-коммуникационная среда, учебно-коррекционный процесс, учитель-логопед.

Baibara T.V. The educational role of information and communication environment in speech therapist's work.

The paper deals with the issue of development of Information and Communication Technology (ICT) in speech therapy and the quality of knowledge of the graduates in a contemporary society. The role of information and communication environment in the educational and remedial process is viewed in the article. It is seen in the performance optimization of the speech therapist's work. The article gives a detailed analysis of the different aspects of the technology pushing and using. This paper examines different approaches of speech therapist's work, its duties and skills. Much attention is given to describing of the opportunities of ICT in the speech therapist's work and forming the informational and communicational environment as a way of the communication of all participants of the educational and remedial process. The recommendations of the paper afford a basic or further research of the area of ICT in speech therapy.

Keywords: information technology, informational and communicational environment, educational and remedial process, speech therapist.

Стаття надійшла до редакції 17.05.2016 р.

Статтю прийнято до друку 27.05.2016 р.

Рецензент: д.п.н., професор Гладуш В.А.

УДК : 376 – 056.264:82

Богачук Ю.В.

**ХУДОЖНЯ ЛІТЕРАТУРА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ У РОБОТІ З ДОШКІЛЬНИКАМИ
ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ**

В статті висвітлена проблема використання художньої літератури в корекційній роботі із дошкільниками із загальним недорозвиненням мовлення (ЗНМ). Нами було проаналізовано стан її використання у корекційній роботі як засобу розвитку мовлення дітей із ЗНМ. Розроблена методика визначення особливостей використання художньої літератури в корекційній роботі спеціальних дошкільних закладів. Проведено анкетування батьків з метою визначення ступеня участі у процесі ознайомлення з художньою літературою. Визначено рівень знань дітей художньої літератури. Зазначено стан використання художньої літератури на заняттях вихователя та логопеда з дітьми із ЗНМ. Простежено рівень взаємозв'язку логопеда і вихователя у використанні художньої літератури та зроблено аналіз навчальної документації. Здійснений детальний аналіз результатів першого етапу методики констатувального дослідження. Обґрунтована необхідність подальшого вивчення даної проблеми з метою розвитку, навчання рідної мови дітей даної категорії засобами художньої літератури.

Ключові слова: загальне недорозвинення мовлення, розвиток мовлення, художня література, засіб розвитку мовлення, методика, анкетування, спеціальні дошкільні заклади.

Дитячим навчальним закладам для дітей із загальним недорозвиненням мовлення (далі ЗНМ) належить провідна роль у їх вихованні та розвитку, корекції і компенсації мовленнєвого порушення, у підготовці до школи. Корекційна робота включає щоденне проведення фронтальних й індивідуальних занять, здійснення наступності в роботі логопеда, вихователя, батьків дитини.

Формування мовлення дітей з ЗНМ в спеціальному ДНЗ здійснюється як у процесі різноманітної практичної діяльності під час проведення ігор, режимних моментів, спостережень за навколишнім та тощо, так і на спеціальних корекційних заняттях.

Методика роботи з розвитку зв'язного мовлення дошкільників із ЗНМ висвітлена у низці наукових і науково-методичних праць із логопедії. У методичній літературі розроблено різні методики:

методика розвитку зв'язного мовлення дітей із ЗНМ засобами театралізованої діяльності (Колесник Л.О.), методика формування образного мовлення у дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ (Ільїна Н.В.), методика розвитку мовлення дітей 6-річного віку з ЗНМ в процесі ознайомлення з природою (Андрусьова І.В.), методика заучування віршів зі старшими дошкільниками із ЗНМ (Марченко І.С., Косяк К.), методика формування зв'язного монологічного мовлення у дітей з ЗНМ в процесі навчання переказу (Глухов В.П.); методика формування зв'язного мовлення у дошкільників із порушенням мовленнєвого розвитку як засобу творчого самовираження (Лепетченко М.В., Шеремет М.К.) та інші.

Одним із найважливіших засобів розвитку зв'язного мовлення є художня література. У корекційній роботі використовуються всі жанри художньої літератури (вірші, оповідання, казки, байки тощо), малі жанри фольклору (прислів'я, приказки, скоромовки тощо). Але чітко визначеного списку літератури, яка б за своїми жанровими та змістовними характеристиками відповідала мовленнєвим особливостям зазначеної категорії дітей на кожному віковому етапі досі не існує. У спеціальній навчально-методичній літературі представлена незначна кількість творів (у програмно-методичному комплексі «Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей дошкільного віку із ЗНМ») для прикладу вирішення певних корекційних завдань. В своїй роботі фахівці зазвичай орієнтуються на загальноосвітні програми, що є не завжди виправданим.

Нами була розроблена методика визначення особливостей використання художньої літератури в корекційній роботі спеціальних дошкільних закладів, метою якої було:

- відстежити взаємозв'язок логопеда та вихователя з точки зору використання художньої літератури, провести аналіз навчальної документації із метою визначення рівня використання художньої літератури на заняттях.

- визначення ступеня участі батьків у процесі ознайомлення з художньою літературою.
- визначити рівень знань дітей художньої літератури.

В експерименті брали участь 210 дошкільників (80 дітей середнього дошкільного віку із ЗНМ, 80 дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ, 50 дітей середнього та старшого дошкільного віку з нормою), 16 вихователів, 8 логопедів дошкільних навчальних закладів, та 160 батьків.

Задля одержання більш повної картини щодо організації художньо-мовленнєвої діяльності та використання художньої літератури як засобу розвитку мовлення дітей дошкільного віку із ЗНМ аналізу підлягали плани навчально-виховної роботи дошкільних навчальних закладів і календарні плани вихователів середніх і старших груп.

На першому етапі констатувального дослідження проводилася співбесіда з вихователями та логопедами з метою виявлення рівня їхньої обізнаності зі засобами розвитку мовлення, в тому числі і з художньою літературою та визначення взаємозв'язку у роботі зі сумісного використання художньої літератури з метою розвитку мовлення дітей із ЗНМ.

Під час аналізу навчальної документації ми звертали увагу на те, яке місце відводиться в корекційній роботі художній літературі, де планується її використання (на заняттях, в ігровій діяльності, у повсякденному житті) чи планується окремо художньо-мовленнєва діяльність дітей, чи використовується художня література як засіб розвитку мовлення дітей із ЗНМ. Вихователям і логопедам було запропоновано дати відповідь на 5 питань:

1. Які засоби для розвитку мовлення ви використовуєте?
2. Чи використовуєте ви твори художньої літератури на заняттях та під час ігрової діяльності дітей?
3. На яких заняттях і з якою метою?
4. На яку програму чи методичні рекомендації ви спираєтеся, обираючи авторів та твори художньої літератури?
5. Як ви оцінюєте рівень сприймання і розуміння художніх творів дітьми.
5. Ви співпрацюєте з логопедом/ вихователем у використанні художньої літератури? В чому полягає ваша співпраця?

Аналіз результатів співбесіди вихователів і логопедів дошкільних навчальних закладів показав, що художні твори не користуються попитом у планах навчально-виховної роботи та в календарних планах вихователів. Епізодично робота з художніми творами проводиться на заняттях із ознайомлення з навколишнім, розвитку мовлення та на заняттях з художньої літератури з метою орієнтування у

головних лініях сюжету. Щодо поєднання художньої літератури з розвитком мовлення під час ігрової діяльності, то 25% вихователів використовують переважно дидактичні, 33% в основному рухливі ігри з мовним супроводом і 42% включають у свою роботу і дидактичні, і рухливі ігри.

Серед ефективних засобів для розвитку мовлення дошкільників 19% вихователів використовують образотворче мистецтво (розглядання картин та бесіда за їх змістом; 31% художню літературу (читання та переказ художніх творів, декламування віршів напам'ять на святах, дидактичні ігри), 13% використовують малювання для закріплення поданого матеріалу, 12% театралізовану діяльність, 25% включають у свою роботу і образотворче мистецтво, художню літературу і малювання та під час подачі мовленнєвого матеріалу 100% використовують наочність для ефективнішого сприймання та розуміння почутого.

Опитування педагогів показало, що твори художньої літератури 25% обирають за програмою «Українське дошкілля», 50% - «Дитина» та 25% за базовою програмою «Я у Світі».

Вихователі реально оцінюють рівень сприймання та розуміння художніх творів вихованців своєї групи, визначаючи його переважно, як низький – 48%, середній – 33%, достатній – 13% та 6% - високий.

У співпраці логопеда та вихователів прослідковується неузгоджене використання художньої літератури. Логопед і вихователь паралельно на своїх заняттях працюють за однією темою, визначеною програмою на кожен тиждень. Під тему тижня обираються з програми твори, за якою вони йдуть (Українське дошкілля, Дитина, Я у Світі тощо), але вони рідко співпадають у логопеда та і у вихователя і не щотижня вони використовують їх на своїх заняттях. Після проведення заняття зі зв'язного мовлення, лексико-граматичного та звуковимови логопед у зошиті взаємозв'язку подає завдання вихователю на повторення завдань, але не завжди з використанням художньої літератури в залежності від використаного матеріалу на заняттях. Іноді прослідковується ігнорування вихователями виконання завдань, зазначених логопедом, про що свідчать невчасні записи про виконання в зошиті взаємозв'язку логопеда та вихователів.

На жаль, вихователі недостатньо використовують потенційні можливості художньої літератури як засобу розвитку мовлення дітей середнього та старшого дошкільного віку із ЗНМ.

Логопеди, серед засобів розвитку мовлення дошкільників, 25% надають театралізованій діяльності, 62% використовують художню літературу (читання та переказ художніх творів, вивчення віршів напам'ять, дидактичні ігри) та 13% інформаційно-комунікативним технологіям.

У логопеда художні твори використовуються як елемент лексико-граматичного заняття з метою ознайомлення з лексичним матеріалом, але не постійно, в залежності від теми тижня; проведення фізкультхвилинки, як фрагмент заняття зі зв'язного мовлення, та на занятті зі звуковимови для розвитку фонематичного сприймання та дрібної моторики. Систематично планується індивідуально-мовленнєва робота з дітьми з використанням віршів під час артикуляційної гімнастики, оповідань та казок для автоматизації звуку у словосполученнях та реченнях, формування зв'язного мовлення.

Опитування логопедів показало, що твори художньої літератури 25% обирають за програмою садочку та 75% на власний розсуд.

Логопеди оцінюють рівень сприймання та розуміння художніх творів як низький – 34%, середній – 40%, достатній – 10% та 6% - високий.

Другим завданням першого етапу констатувального дослідження було проведення анкетування батьків з метою виявлення їхньої обізнаності щодо проблеми розвитку мовлення дітей. Анкета включала 14 запитань, які розкривали інтереси дитини, знання батьків про улюблені твори, рівень сприймання та розуміння художньої літератури дітьми:

1. Як часто ви читаєте з дитиною?
2. Скільки часу ви приділяєте цій діяльності.
3. З якого віку ви почали читати художню літературу своїй дитині?
4. Що саме ви читаєте дитині?
5. Яким жанром художньої літератури надає перевагу ваша дитина?
6. Які казки знає ваша дитина?
7. Улюблена казка?

8. Які казки може переказати?
9. Чи вчите вірші разом з дитиною?
10. Скільки віршів знає ваша дитина? Які?
11. Чи аналізуєте разом з дитиною зміст прочитаного?
12. Чи розуміє дитина зміст почутого тексту(сама чи з поясненням)?
13. Як часто ви приводите аналогії реальних подій з літературними?
14. Чи граєте в інсценування казок?

Узагальнення анкетних даних визначило, що у середній групі 27,5 % анкет отримали високі показники, тобто дитині почали читати з народження, читають кожен день від 30 хвилин до години, читають казки, вірші та оповідання, дитина знає від 5 казок, з яких у 2-3 добре орієнтується, знає більше 2 віршів напам'ять. Дитина розуміє зміст твору, аналізує з дорослим після прочитаного. Постійно дорослий проводить аналогії реальних подій з літературними, грають в інсценування казок.

37,5 % анкет – достатні показники, тобто дитині почали читати з 1 року, 3-4 рази в неділю від 15 до 30 хвилин, читають переважно казки та вірші, знає 2-3 казки і вірша. Розуміє зміст твору з поясненням. Інколи проводять аналогії реальних подій з літературними та грають в інсценування казок.

Середні показники отримали 26,25% анкет, тобто дитині почали читати твори художньої літератури після 4 років, 1-2 рази в неділю від 5 до 15 хвилин. Переважно читають казки або вірші. Зміст прочитаного не аналізують і дитина не зовсім розуміє зміст почутого. Не проводять аналогій та інсценування казки.

Низькі показники – 8,75% анкет, зовсім не приділяють увагу роботі з художньою літературою.

В старшій групі показники трішки гірші: 18,75 % – високі показники, 31,25% - достатні, 32,5 % середні і 17,5 % – низькі.

Аналіз анкет дав змогу дійти до висновку, що на опрацювання творів із дитиною приділяється недостатня кількість часу, так як батьки вважають, що багато художніх творів опрацюється в садочку і якщо дається завдання додому (вивчити вірш з теми, до свята, ознайомити з конкретним твором, закріпити знання, намалювати за казкою малюнок), то воно часто ігнорується. Вік, з якого дорослі почали читати своїм дітям, різний: із народження і до чотирьох років і переважно це казки 38%, вірші – 21%, оповідання – 9%, 17% читають казки та вірші, а 15% не бачать в цьому потреби. Після прочитання твору намагаються аналізувати з дитиною зміст почутого, але переважно необхідні додаткові пояснення. Аналогії реальних подій із літературними та інсценування казок проводяться рідко. Часто інсценують батьки різні ситуації за допомогою іграшок. За аналізом анкет можемо зазначити, що батьки дітей середнього дошкільного віку із ЗНМ приділяють значно більшу увагу художній літературі ніж батьки дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ.

І останнім третім завданням першого етапу було визначення рівня знань дітей художньої літератури. Опитування включало 7 запитань для дітей:

1. Які казки ти знаєш?
2. Яка найулюбленіша казка? Чому?
3. Під час показу малюнків персонажів казок дітям задаються запитання:
  - хто це?
  - з якої казки?
4. В яких казках є тварини і які їх казкові імена?
5. Читається загадка, щоб діти відгадали з якої казки, назвали назву або назвали казкового героя.

Відгадай:

- 1) Хатка ця відома всім,
В ній маляток рівно сім,
Восьма мама – ой рогата! –
Ще частенько йде із хати,
Просить двері пильнувати
Вовкові не відкривати. («Вовк та семеро козенят»)

- 2) Журавель до себе Гостю запросив.
Довго готувався.

Щось в печі варив.

А чому ж ту страву

Гостя ця не з'їла?

Хто б їх після сварки

Знов привів до миру? («Лисичка і журавель»)

-А тепер вгадайте казкових героїв.

1) У селянки, у Христини

Син родивсь із горошини.

Час ішов так день за днем –

Став синок богатирем...

Поміркуймо тепер трошки,

Богатир цей хто? (Котигорошко)

2) Хоч маленький, та сміливець.

Скуб травичку і гуляв,

Ні, він зовсім не мисливець,

Але звірів вполював.

Із смоли весь та з соломи,

Ще й обідраний бочок.

Діткам добре він знайомий –

Це ж ... (Солом'яний бичок)

6. Який ти знаєш вірш? Прочитай його

7. Чим відрізняється вірш від казки? Якщо дитина не дає відповідь, логопед читає уривки казки та вірша, щоб діти визначили де що.

Нами були розроблені критерії оцінювання та рівні знань художньої літератури дітьми середнього та старшого дошкільного віку.

I рівень – високий рівень (вікова норма). Дитина уважна, швидко включається в роботу. Знає від 5 і більше казок, називає свою улюблену казку і може сказати чим вона подобається.

За малюнками називає казкових героїв і з якої вони казки. Знає казки з персонажами тваринами та їх казкові імена. Загадки відгадує самостійно, деякі з допомогою навідних запитань.

Вірш розповідає емоційно, самостійно або з незначними неточностями. Розуміє відмінність між казкою та віршем.

II рівень – достатній рівень. Дитина легко включається в роботу, знає до 5 казок. Може назвати свою улюблену казку, але чим вона подобається - з допомогою навідних запитань.

Плутає назви деяких художніх творів і казкових персонажів, але орієнтується у змісті творів. Під час відгадування загадок є незначні труднощі, але з допомогою з ними справляється.

Під час відтворення вірша припускається помилок (пропуски деяких слів, заміна їх іншими). Відмінність вірша від казки самостійно не називає, але під час слухання уривка казки та вірша, розпізнає їх за жанрами.

Активно сприймає та використовує допомогу педагога.

III рівень – середній рівень. У дитини немає цілеспрямованої стійкої уваги, не проявляє інтересу до бесіди. Знає 2-3 казки та називає свою улюблену, але дати відповідь чому - не може. Плутає казкових героїв та не знає назви деяких художніх творів. Дитині важко відгадувати загадки.

Відтворення вірша викликає певні труднощі, припускає значної кількості помилок. Не завжди сприймає та використовує допомогу педагога.

Не завжди сприймає та використовує допомогу педагога.

IV рівень – низький рівень. Дитина не уважна, пасивна, не має необхідних знань, умінь і навичок, може відмовитись від виконання завдань. Знає одну казку, яку і називає як улюблену. Називає казкових героїв – тварин, але не може сказати з якої казки і плутає назви персонажів.

Загадки відгадати не може. Відтворення вірша викликає значні труднощі, дитина не може самостійно пригадати вірш. Під час декламування весь час пропускає слова, замінює. Може пригадати лише початок та закінчення вірша, або ж не пригадує закінчення, або починає розповідати вірш не

спочатку.

Аналіз результатів показав, що діти знають різні казки, але в основному загальнонавчівані («Колобок», «Ріпка», «Курочка Ряба», «Рукавичка», «Теремок»), які для дітей молодшого дошкільного віку. На питання за творами, які подані у програмі не відповідають. На пропозицію вибрати з переліку назву твору, частина дітей обирають правильно, але невелика кількість дітей може розповісти про що йдеться у ньому, особливо діти середнього дошкільного віку; інша частина дітей за назвою твору може не впізнати, але за змістом орієнтуються, що казка, вірш чи оповідання їм знайомі, це переважно діти старшого дошкільного віку.

Улюблена казка у кожної дитини своя, але дати відповідь чому - затрудняються. Діти добре орієнтуються в казкових героях, але плутають із якої вони казки. Відповіді до загадок діти дають тільки до тих, які добре знають. Вірші діти розповідають ті, що вчили до свята «Осені», але роблять це з помилками, чи пропускають рядки. Розповісти затруднялися діти середньої групи без. Старші дошкільники погано орієнтуються де казка, а де вірш, а середні взагалі не розуміють.

Результати аналізу рівня знань дітей художньої літератури середній дошкільний вік

Вікова група	Рівень	Група із ЗНМ	Група норма (N) (25/25)
середній дошкільний вік	високий	0	12%
	достатній	12,5%	52%
	середній	31,2%	16%
	низький	56,3%	20%
старший дошкільний вік	високий	7,5%	24%
	достатній	13,7%	40%
	середній	36,3%	20%
	низький	42,5%	16%

Аналіз результатів I етапу констатувального дослідження показав, що педагоги не завжди враховують і недостатньо використовують сильний потенціал художньої літератури як засобу розвитку мовлення дітей із ЗНМ. У взаємодії логопеда та вихователя прослідковується неузгоджене використання художньої літератури в їх сумісній роботі;

Батьки дітей повністю не усвідомлюють значення впливу художньої літератури на всебічний розвиток дитини, в тому числі і мовленнєвий, не зовсім розуміють важливість і складність роботи з корекції загального недорозвинення мовлення;

Аналіз результатів констатувального етапу дослідження показав також, що діти мають переважно низький та середній рівень знань художніх творів. Це свідчить про недостатнє або необґрунтоване використання художньої літератури як засобу розвитку мовлення дітей із ЗНМ в корекційно-розвиваючій роботі спеціального дошкільного закладу.

Використана література:

1. **Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі»** / Наук. кер. та заг. ред. О.Л.Кононко. – 3 –те вид., випр. – К.: Світлич, 2009. – 430 с.
2. **Глухов В.П.** Формирование связной монологической речи у детей с ОНР в процессе обучения их пересказу // Дефектология. – 1989. №1. – С. 69-76.
3. **Марченко І.С., Косьяк К.** Методика заучування віршів із дітьми із загальним недорозвиненням мовлення // Корекційна педагогіка. – 2010 - №1. – с. 6-10.

References

1. **Bazova programa rozvytku dytyny doshkil'nogo viku «Ja u Sviti»** / Nauk. ker. ta zag. red. O.L.Kononko. – 3 –tje vyd., vypr. – K.: Svitych, 2009. – 430 s.
2. **Gluhov V.P.** Formirovanje svjaznoj monologicheskoj rechy u detej s ONR v processe obuchenija yh pereskazu // Defektologija. – 1989. №1. – S. 69-76.
3. **Marchenko I.S., Kosjak K.** Metodyka zauchuvannja virshiv iz dit'my iz zagal'nym nedorozvynennjam movlennja // Korekcijsna pedagogika. – 2010 - №1. – s. 6-10.

Богачук Ю.В. Художественная література как средство развития речи в работе с дошкольниками с общим недоразвитием речи (ОНР)

В статье освещена проблема использования художественной литературы в коррекционной работе с дошкольниками с общим недоразвитием речи (ОНР). Нами было проанализировано состояние его использования в коррекционной работе как средства развития речи детей с ОНР. Разработана методика определения особенностей использования художественной литературы в коррекционной работе специальных дошкольных учреждений. Указано состояние использования художественной литературы на занятиях воспитателя и логопеда с детьми с ОНР. Прослежено уровень взаимосвязи логопеда и воспитателя в использовании художественной литературы и сделан анализ учебной документации. Проведено анкетирование родителей с целью определения степени участия в процессе ознакомления с художественной литературой. Определен уровень знаний детей художественной литературы. Проведенный детальный анализ результатов первого этапа методики констатирующего исследования. Обоснована необходимость дальнейшего изучения данной проблемы с целью развития, обучения родному языку детей данной категории средствами художественной литературы.

Ключевые слова: общее недоразвитие речи, развитие речи, художественная литература, средство развития речи, методика, анкетирование, специальные дошкольные учреждения.

Bogachuk Y. Fiction literature as a means of development of speech in working with preschool children with the general underdevelopment of speech

In the article the problem of the use of fiction in correctional work with preschool children with the general underdevelopment of speech (ONR). We have analyzed the state of its use in correctional work as a means of development of speech of children with ONR. A method for determining the features of the use of literature in the special correctional pre-school institutions. Said condition of use of literature in the classroom teacher and a speech therapist with children with ONR. It traces the relationship level speech therapist and educator in the use of literature and made an analysis of training documentation. A survey of parents to determine the extent of participation in the process of familiarization with the fiction. The level of knowledge of children's literature. A detailed analysis of the results of the first stage of the method of ascertaining the study. The necessity of further study of the problem in order to develop, learning the native language of this category of children means of fiction.

Keywords: general underdevelopment of speech, speech development, literature, language development tool, methodology, questionnaires, special preschools.

Стаття надійшла до редакції 23.05.2016 р.

Статтю прийнято до друку 30.05.2016 р.

Рецензент: д.п.н., проф. Шеремет М.К.

УДК: 376 (092)

Бондар В.І., Синьов В.М.

**УЧИТЕЛЬ, ВЧЕНИЙ, ОРГАНІЗАТОР ГАЛУЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ, ГРОМАДЯНИН
(ДО СТОРІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ І.Г. ЄРЕМЕНКА)**

Стаття присвячена 100-річчю від дня народження видатного вченого-дефектолога, доктора педагогічних наук, професора І.Г. Єременка. У статті висвітлюється теоретично обґрунтовані положення про зміст, принципи методи й форми навчання, виховання і підготовки розумово відсталих учнів до самостійного життя і праці. Розкриваються погляди вченого на концепцію освіти дітей з відхиленнями розумового розвитку, специфіку процесу навчання у допоміжній школі. Висвітлюються теоретично обґрунтовані й перевірені практикою ідеї диференційованого підходу до організації навчальної діяльності учнів з позиції їх співзвучності завданням, що постали перед сучасною спеціальною освітою як першорядні. Наголошується на індивідуальному підході до кожного учня.

Ключові слова: погляди І.Г. Єременка, диференційований підхід, корекційна спрямованість навчання, пізнавальні можливості.

У квітні 2016 року виповнилося 100 років від дня народження видатного українського вченого-дефектолога, доктора педагогічних наук, професора Івана Гавриловича Єременка, якому належить одне з найпочесніших місць в історії вітчизняної дефектології. Його ім'я відоме широкій дефектологічній громадськості і науковому світу не тільки в межах України, а й далеко за її межами. Життєвий і творчий шлях, інтелектуальний потенціал, організаторські та особистісні якості вченого були взірцем високої професійності, відповідальності та моральної досконалості.

Не одне покоління вчителів спеціальних шкіл-інтернатів добре знало Івана Гавриловича як автора першого в Україні підручника з олігофренопедагогіки, як організатора багатьох науково-практичних конференцій, семінарів-практикумів, педагогічних читань, де обговорювалися найгостріші, найактуальніші питання корекційно-компенсаторної спрямованості виховання і навчання учнів з особливостями психофізичного розвитку.

Становлення великої групи наукових працівників, нині докторів та кандидатів педагогічних і